

Зазначимо, що загальна стратегія боротьби з поширенням наркоманії має передбачати одночасну діяльність за кількома напрямками. По-перше, необхідно, щоб вона розроблялася і здійснювалася одночасно на рівні державної політики та законодавчого регулювання, а також шляхом надання регулярних пропозицій до законодавства, наявності законодавчої ініціативи відомств, установ та організацій, в першу чергу правоохоронних органів; планування конкретних антинаркотичних заходів. По-друге, вона повинна відповідним чином впливати на всі етапи незаконного обігу наркотиків: попит – виробництво – пропозиція – поширення [5].

Список використаних джерел

1. Вознюк А. А., Щирська В. С. Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів : монографія. Київ : Освіта України, 2017. 184 с.
2. Сучасні кримінологічні дослідження: методи, напрями, перспективи: збірник тез міжнарод. наук.-практ. круглого столу (Київ, 14 лист. 2019 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2019. 188 с.
3. Ковальчук В. П. Наркоманія серед неповнолітніх як соціальна проблема. URL: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/01_2017/30.pdf.
4. Основні напрями та проблеми протидії наркоманії : матеріали круглого столу. (Київ, 6 лют. 2017 р.) : / [редкол.: В.М. Вовк, А.П. Калініченко, А.В. Ляшук та ін.]. Івано-Франківськ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 122 с.
5. Черниш О. А Досвід США у сфері боротьби з наркоманією. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream_p030-034.pdf.

Перепічка Надія Григорівна,
ад'юнкт докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА ЯК РІЗНОВИД ЗДІЙСНЕННЯ НАГЛЯДОВОЇ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто здійснення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі. Розкрито соціальну роботу із суб'єктами пробації яка складає складову соціально-виховної роботи, що дозволяє вплинути на процес виправлення різних категорій правопорушників. При розгляді змісту соціально-виховної роботи із засудженими до покарань не пов'язаних з позбавленням волі, здійснений аналіз, як нормативно-правових актів, так і зміст соціальної роботи, який проводиться персоналом органу пробації.

Ключові слова: наглядова пробація, соціально-виховна робота, виправні роботи, громадські роботи, виправні центри, пробаційні програми, ресоціалізація, позбавлення волі.

Summary. Consider really social work with those sentenced to non-custodial sentences. Disclosing work with their own work, they offer the opportunity to make a socially working work, which allows you to review the process of correction of various categories of offenders. When reviewing the changes in the socially presented work with convicts, they do not show with a position of will, the tested analyzes, both in the legislative and legal bodies, and the social works performed by the personal probation body are changed.

Keywords: supervisory probation, social and educational work, correctional work, public works, correctional centers, probation programs, resocialization, imprisonment.

Наглядова пробація, як один із видів пробації, як свідчить практика, застосовується до найбільшої частини осіб, які перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації, та на найбільш тривалий період часу.

Відповідно до ч. 1 ст. 10 Закону України «Про пробацію» наглядова пробація – це здійснення наглядових та соціально-виховних заходів щодо засуджених до покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт, осіб, яким покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк замінено покаранням у виді громадських робіт або виправних робіт, осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, а також направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів [1].

Тобто фактично процес здійснення наглядової пробації включає в себе дві основні форми пробаційних заходів – нагляд та соціально-виховна робота. Саме її соціальна складова є головною відмінністю наглядової пробації від системи виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі.

Зокрема, у період наглядової пробації щодо суб'єктів пробації здійснюється не лише нагляд, а й соціально-виховна робота, яка полягає у здійсненні заходів, що проводяться згідно з індивідуальним планом роботи із засудженим з урахуванням оцінки ризиків вчинення ним повторних кримінальних правопорушень та передбачає диференційований підхід під час надання консультативної, психологічної та інших видів допомоги; сприяння працевлаштуванню; залучення до навчання; участь у виховних заходах та соціально корисній діяльності; проведення індивідуально-профілактичної роботи.

Більшість науковців схиляються до думки, що соціальна робота є різновидом «професійної діяльності, яка допомагає людям,

організаціям визначати особисті, соціальні та ситуативні труднощі, що впливають на них, а також долати ці труднощі за допомогою їх підтримки, реабілітації і корекції» [2, с. 68].

В статті 13 Закону України «Про пробацію» подано таке визначення соціально-виховної роботи, яку представлено як «цілеспрямовану діяльність персоналу органу пробачії для досягнення мети виправлення засуджених» [1].

Як зазначалось вище, соціально-виховна робота ґрунтується на індивідуальному плані і передбачає довготривалу взаємодію з суб'єктом пробачії, кінцевою метою якої виступає формування у останнього здатності до самостійного пошуку шляхів вирішення проблем не порушуючи закон.

Під час проведення соціально-виховної роботи за допомогою засобів зовнішнього впливу створюються необхідні умови для формування у засуджених основних компетенцій соціально адаптованої людини у сферах самостійної пізнавальної, цивільно-громадської, соціально-трудової, культурно-дозвільної діяльності та побутової сфері. Соціально-виховна робота забезпечує формування та закріплення у суб'єктів пробачії прагнення до заняття суспільно-корисною діяльністю, дотримання вимог законів, інших прийнятих у суспільстві правил поведінки, підвищення їх загальноосвітнього і культурного рівня. При цьому заходи соціально-виховного характеру повинні обов'язково враховувати психологічні особливості особи, її кримінально-правову та демографічну характеристики [3, с. 14].

Тобто соціально-виховна робота виступає як окремий вид діяльності персоналу органу пробачії і спрямовується на суб'єкта пробачії, який опинився в складних життєвих ситуаціях і потребує допомоги у вирішенні проблем, які він самостійно розв'язати не спроможний, та в значній мірі залежить від мотивації особи, стосовно якої застосовуються заходи соціально-виховного впливу.

Тобто завданням соціально-виховної роботи з особою є не лише її виправлення, але і забезпечення подальших позитивних змін в особистості шляхом вже самостійної корекції власної поведінки.

Це свідчить про те, що ефективно її проведення передбачає наявність у працівників органу пробачії знань та вмінь з соціальної роботи, психології, педагогіки, права, медицини, що обумовлює необхідність введення спеціалізації під час їхнього навчання у ВНЗ.

Окрім цього в межах проведення соціально-виховної роботи затверджено низку пробачійних програм, завданням реалізації яких є застосування комплексу заходів, необхідних для корекції соціальної поведінки суб'єктів пробачії або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можливо об'єктивно перевірити.

З цієї метою у 2018 році, було на практиці впроваджено 6 пробачійних програм: 3 для повнолітніх та ще 3 для неповнолітніх суб'єктів пробачії за трьома напрямками:»Подолання агресивної

поведінки», «Зміна прокримінального мислення», «Попередження вживання психоактивних речовин»[4].

Також перед проведенням соціально-виховної роботи з особою, фахівцю органу пробачії необхідно зібрати якнайповнішу інформацію.

В даному випадку доречним є використання загальної схеми «Оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення», до якої додаються власні спостереження.

Зокрема, перед призначенням тої чи іншої пробачійної програми необхідно встановити дані про статичні та динамічні фактори ризиків та потреб, такі як: вік першого притягнення до кримінальної відповідальності, злочини за які особа притягалась до кримінальної відповідальності, час, який минув з моменту винесення останнього вироку (іншого рішення суду), яким особу було засуджено, звільнено від покарання чи кримінальної відповідальності за nereабілітуючими обставинами, час, який особа в сукупності провела в установах виконання покарань у виді позбавлення/ обмеження волі, форма вини за останнім вирок, дані про освіту та останнє місце роботи особи, її матеріальне становище, стан її психічного здоров'я, зловживання алкоголем, наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами, стосунки з рідними та близькими; внутрішнє ставлення до правопорушення та її готовність до виправлення. Також неабияка увага приділяється визначенню ризику шкоди життю і здоров'ю та ризику шкоди щодо окремих осіб [5, с. 56].

Розповсюдження практики соціально-виховної роботи з клієнтами служби пробачії в Україні зумовлює необхідність розробки методичного інструментарію, удосконалення технологій, форм і методів роботи.

Таким чином, соціально-виховна робота із засудженими до покарань, не пов'язаними з позбавленням волі, – це цілеспрямований процес визначення особистісних чинників (факторів) протиправної поведінки та спрямування подальшої роботи із засудженими до покарань, не пов'язаними з позбавленням волі, шляхом створення виховними засобами сприятливих умов для ресоціалізації та подальшої інтеграції, соціалізації, усебічного розвитку, саморозвитку та самореалізації особистості через інтеграцію ресурсів самої особистості, державних установ та громади, яка має в собі неабиякий потенціал для всебічного розвитку та життєзабезпечення всіх громадян без винятку.

Список використаних джерел

1. Про пробачію : Закон України від 05.02.2015 № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19>.

2. Теория социальной работы : учебно-метод. пособ. для студ. высш. учеб. завед. В 3 ч. / [А. Н. Выршиков, М. А. Кузнецова, Е. С. Новак, А. Ю. Чернов]. Волгоград : Изд-во ВолГУ, 1999. Ч. 1. 72 с.

3. Кримінально-виконавче право України : підручник : Т. II (у 2-х т.) / [Музика А. А., Конопельський В. Я., Письменський Є. О. та

ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Є. Ю. Бараша. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОРМ Кандиба Т. П. 2018. 622 с.

4. Пробаційні програми сприяють подоланню шкідливих звичок і зміні про кримінального мислення. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/denis-chernishov-probatsiyni-programi-spriayut-podolannyu-shkidlivih-zvichok-i-zmini-prokriminalnogo-mislennya>.

5. Ведення випадку в роботі з засудженими фахівців Служби пробації: Методичні рекомендації. К.: МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2015. – 134 с.

Пономаренко Оксана Василівна,
здобувач докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

ГЕНЕЗА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОГРОЗУ АБО НАСИЛЬСТВО ЩОДО СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЧИ ГРОМАДЯНИНА, ЯКИЙ ВИКОНУЄ ГРОМАДСЬКИЙ ОБОВ'ЯЗОК, У ПЕРІОД З IX ДО ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Анотація. У статті здійснено аналіз історичних аспектів становлення та розвитку національному законодавстві кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок у період з IX ст. до початку XX ст. Аргументовано, що кримінально-правова охорона діяльності службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок в різні періоди розвитку права, залежала від різних чинників: пріоритет охорони державних службовців, специфіка способу вчинення злочину щодо зазначеного кола осіб та ін. Авторкою доведено, що кримінальна відповідальність за такі суспільно небезпечні діяння спочатку охоплювалася відповідальністю за інші суміжні злочини і тільки з часом у процесі розвитку кримінального законодавства зазначена норма була визначена окремо та нормативно закріплена.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, службова особа, громадський обов'язок, злочин, кримінально-правова охорона.

Summary. The article analyzes historical aspects of the formation and development of criminal liability for threat or violence to an official or citizen who performs a public duty in the period from the beginning IX century to the beginning XX century. It is argued that criminal-legal protection official or citizen who performs a public duty in different periods of development of legislation depended on various factors: the priority of protection of civil servants, the specifics of the method of committing a crime against this group of persons, etc. The author proves criminal liability for such socially dangerous acts was initially covered by liability for other